

КУРСОВА РАБОТА

НА ТЕМА:

**ГРАЖДАНСКИТЕ ПРАВА И СВОБОДИ В ТЪРНОВСКАТА
КОНСТИТУЦИЯ И КОНСТИТУЦИИТЕ НА
БАЛКАНСКИТЕ СТРАНИ ОТ 60-ТЕ ГОДИНИ НА
XIXВ. (СРАВНИТЕЛНО ПРОУЧВАНЕ)**

Изготвил:

Проверил:

Благоевград, 2017

УВОД

Търновската конституция е част от втората конституционална вълна на 60-те години на XIX в. Тя включва появата на Конституциите на три балкански страни – Гърция, Румъния и Сърбия, съответно през 1864, 1866 и 1869 г. С тях е било въведено класическото парламентарно представителство, избрано чрез пряко, тайно и всеобщо гласуване, като са наложени същевременно нови ограничения на монархическата власт¹.

Търновската Конституция е приела модела на Пруската Конституция от 1850г., на която се базира също така и Конституцията на Сърбия от 1869г. Пруската Конституция е била огледална на модела на монархическия конституционален модел на Европа след 1848г. В началната фаза на Търновската Конституция са взимствани елементи от Белгийската Конституция, които са послужили също така за структурирането на модела на Румънкста и Гръцката Конституции².

1. Права и свободи на гражданите в Търновската конституция.

Търновската конституция правно гарантира основните граждански права и свободи. Робството е било забранено като съгласно чл. 61 „Всякой роб, от какъвто пол, вяра и народност да бъде, свободен става, щом стъпи на българска територия”. Това е една категорична и абсолютна забрана, породена от петгодишното робство. Този текст е заимстван от Гръцката конституция (1864 г). И по тази си черта двете Конституции са били иновативни в международен контекст. Като търговията с роби е забранена на Брюкселската конференция (1889-1890 г.)³.

¹ Kostadin Paev, Търновската конституция и балканският конституционализъм през XIX в., 2014, бр.3. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=262260>

² Veselin Metodiev and Lachezar Stoyanov eds., *Български Конституции и Конституционни проекти* (Sofia: ИЗД. Д-р Петър Берон, 1990), pp. 25–28.

³ <http://electronic-library.org/books/Book%200037.html>

Също така в Конституцията е бил приет принципа за всеобщо изборително право за пълнолетните мъже. Избираеми са били всички грамотни поданици над 30 години, без никакви имуществени ограничения.

Конституцията е давала цялостни права на политическите убеждения и тяхното изразяване в парламента, както се е и гарантирала неприкосновеността на частната собственост. Първоначалното образование е било задължително и безплатно за всички. Гарантирана е пълна свобода на печата, като се забранява цензурата. Регламентирано е правото на адвокат и съдебна защита.

Прокараните в Търновската конституция принципи носят духа на времето си. Те са голям успех в борбата за демократично устройство и осигуряване на национална независимост. Търновската Конституция е била една от най-демократичните, най-прогресивните, най-напредничавите в Европа. В нея е отразен не само духът на Западноевропейското просвещение, но и традиционният за българския народ либерализъм. Още преди Освобождението титаните на родната политическа и революционна мисъл основават програмите си на подобни хуманни и прогресивни принципи. Раковски, Каравелов, Левски, Ботев поставят толерантността, религиозната и етническа търпимост, личната свобода, социалното равенство като условие за просперитета на бъдещата самостоятелна българска държава.

Неприкосновеността на собствеността е уредена в чл.67, нормите за лична неприкосновеност, за неприкосновеност на жилищата и кореспонденцията представляват значими достижения. Правилото „виновен до доказване на противното“ е изведено последователно и непрекословно. Личният живот, неприкосновеността на дома и кореспонденцията са намерили отражение в чл.74. Също така съгласно чл.78 всички граждани са имали право на образование: „Първоначалното учение е безплатно и задължително за всички поданици на Българското Княжество“.